

BESZÁMOLÓK

SZEMLÉK

REFERÁTUMOK

A FID 45. kongresszusa Havannában

A Nemzetközi Információs és Dokumentációs Szövetség (FID) 1990. szeptember 13. és 22. között Havannában tartotta 45. kongresszusát és konferenciáját. A kétévenként rendezett kongresszus ez évi helyszínéről még 1986-ban a montreali közgyűlés határozott. Sokan némi aggodalommal néztek a kongresszus elébe, hiszen a kelet-európai változások nyomán Kuba helyzete átértékelődött, és ténylegesen is rosszabbá vált, mint a határozat idején volt. Az aggodalmak mégsem igazolódtak be: a kongresszus sikeresnek bizonyult, nem utolsósorban a FID iránti érdeklődés és a várakozásokat felülmúló rendezés folytán.

A kongresszus 10 napos rendezvénysorozata három fő részből állt.

A KONGRESSZUS ELŐTTI SZEMINÁRIUMOK

A rendezők a kongresszus előtti hétre tíz szakmai szemináriumot szerveztek. Ezek egy részét a FID-bizottságok szakmai programjai alkották. Az oktatási és képzési bizottság az információpolitikáról rendezett kétnapos szemináriumot. Itt említjük meg, hogy a bizottság vezetését Márta Dosától (Syracuse University) ávette az angol Colin Harris, bár a bizottság adatbankja és folyóirata egyelőre még az előző vezető kezelésében van. További szemináriumokat tartott az ipari tájékoztatási és szabadalmi információs bizottság. A FID új szervezetei a "speciális érdekcsoportok" (special interest group = SIG). Ezek a bizottságoknál kevésbé formális képződmények részterületeken fejtenek ki tevékenységet. Két ilyen szervezet tartott alakuló ülést Havannában szakmai programmal összekapcsolva: a bank-, pénz- és biztosítási információs csoport és a vezetői tájékoztatás az iparban és a közigazgatásban elnevezésű csoport. Mindkettő finn vezetés alatt jött létre.

A szemináriumok másik részét egy-egy téma köré szervezték a rendezők kiváló szakemberek irányításával. Ezek közé tartozott az információs marketing dr. Raitt (Hollandia), és a hypermedia alkalmazásai szeminárium dr. Ch-Ch. Chen asszony (Egyesült Államok) vezetésével. A kubaiak felhasználták a rendezvényt arra is, hogy nemzeti keretek között egy sor

tanfolyamot szervezzenek a kongresszust követő héten.

TESTÜLETI ÜLÉSEK

A kongresszus keretében ülésezett a FID Végrehajtó Bizottsága, Tanácsa és Közgyűlése is. Emellett számos bizottság tartott szervezési és egyéb, a tevékenységgel összefüggő kérdések megtárgyalására ún. business meetinget.

A végrehajtó bizottság előterjesztése alapján a tanács örömmel állapította meg és jelentette a közgyűlésnek, hogy javult a FID pénzügyi helyzete, és a korábbi évek százezer NLG nagyságú deficitjei eltűntek. Ezek már-már a FID létét is veszélyeztették. Ugyancsak kedvező fejlemény, hogy folyamatosan nő a FID taglétszáma. Ez nem a nemzeti tagok számának változásából, hanem abból adódik, hogy társult tagként egyre több nemzetközi és nemzeti intézmény (információs intézmények, oktatási intézmények, vállalatok), valamint magánszemély csatlakozik a FID-hez. A FID alapszabályainak módosításával az utóbbi kategóriák képviselői szavazati joggal részt vesznek a közgyűlésen és megfigyelői státusban a tanácsüléseken is.

Fontos szervezeti döntést hoztak a FID vezető szervei az **Egyetemes Tizedes Osztályozás** kérdésében. Eszerint a FID a továbbiakban nem képes arra, hogy egyedül finanszírozza az ETO fejlesztési munkálatait, ezért 1992-től átadja egy konzorciumnak. A FID az ETO-ból származó bevételek továbbításán kívül anyagilag is támogatja a létrehozandó konzorciumot. Ebben az elképzelések szerint a FID-en kívül a kiadók és a legfőbb használók vennének részt. Az átmenet zavartalanságát az ETO irányító testülete biztosítja, amely M. Hill, a FID 1984–1990 közötti elnöke vezetésével működik.

Új vezetőség

A közgyűlés lemondások (M. Hill elnök, M. Wali alelnök és P. Canisius kincstárnok) és a mandátumok egy részének lejáta miatt új vezetőséget választott.

Elnök: *Ritva Launo* (Finnország).

Alelnök: *Prof. Y. Fujiwara* (nem azonos az ugyan-ezen vezetéknévvel viselő 1988-ig működött alelnökkel), *Prof. P. Nesterov* (Szovjetunió), *E. Smith* (Kanada).

Kincstárnok: kivételesen a Tanács választja 1990 tavaszán.

Tanácsstagok: *J. Alvarez-Ossorio* (Spanyolország) 1994, *M. Almada de Ascensio* (Mexikó) 1992, *B. Burton* (Hongkong) 1992, *Földi T.* (Magyarország) 1992, *F. Horton* (Egyesült Államok) 1994, *K. Kalseth* (Norvégia) 1994, *Ž. Marinov* (Bulgária) 1992, *A. Miranda* (Brazília) 1994, *R. Ogwang-Ameny* (Uganda) 1994, *K. Stroetmann* (Németország) 1994, *N. Tudor-Silovic* (Jugoszlávia) 1994.

A közgyűlés megerősítette tisztükben a regionális bizottságok választott elnökeit: Afrikai Bizottság – *M. Wali* (Nigéria), Ázsiai és Oceániai Bizottság – *I. Dickson* (Ausztrália), Latin-amerikai Bizottság – *H. Arango* (Kuba).

A következő kongresszusok

Az 1992. évi kongresszus és konferencia szervezése már javában tart. Színhelye: *Madrid*.

A közgyűlés elfogadta az 1994. évi rendezvényesorozatra szóló jugoszláv meghívást. A kongresszus *Belgrádban* lesz.

INFORMÁCIÓ MINT FEJLESZTÉSI ERŐFFORÁS

Ez volt a címe a FID tudományos konferenciájának, amelyen az előzetes várakozásokat messze meghaladta a részvétel. 52 országból és több nemzetközi szervezettől több mint 300 külföldi és kb. ugyanennyi kubai vett részt a konferencián. A helyszínből adódóan a legtöbben Latin-Amerikából jöttek, őket követték az európaiak, elsősorban a spanyolok. 18 ország – köztük Magyarország is – csak egy résztvevővel szerepelt.

A konferencia megnyitó ülésén több kubai miniszterelnök-helyettes, miniszter és számos diplomata, köztük a magyar nagykövet is jelen volt. A Kubai Tudományos Akadémia elnökének üdvözlő beszéde után *M. Hill*, a FID elnöke és *A. Arango*, a Kubai Tudományos és Műszaki Tájékoztatási Intézet igazgatója nyitották meg a konferenciát, amelyre kb. 200 előadást nyújtottak be. Ezeket a következő 11 szekcióban tartott üléseken ismertették és vitatták meg: *Nemzeti és nemzetközi információs politikák; Információs ipar a mai világban; Az új információs technológiák; Mesterséges intelligencia és szakértő rendszerek; Új információs termékek; Oktatás és képzés; Információs és könyvtári szolgáltatások; Döntési információs rendszerek; Ipari információ; Mezőgazdasági információ; Biológiai, orvostudományi és közegészségügyi információ.*

Ízelítőül felsorolunk néhányat az előadások közül is:

J. Pontigo (Mexikó): Ipari információ és információs marketing; *Ch-Ch. Chen* (USA) – *D. Raitt* (Hollandia): Az optikai eszközök alkalmazása a könyv-

tárakban és információs intézményekben; *S. R. M. James* (Anglia): A nemzetközi üzleti információ fejlődése; *C. Harris* (Anglia): Az információs politika állami és piaci modelljei; *K. Kurl* (Finnország): Döntéshozatal a kilencvenes években: mire képesek a vezetői információs rendszerek?; *M. J. Menou* (Franciaország): A nemzeti információs rendszer fejlesztésének stratégiái és módszerei; *V. M. R. H. de Araujo* (Brazília): Információ: az uralom és az alávettség eszköze; *P. Canisius* (Németország): Az UNESCO írás-olvasás tudás nemzetközi éve; *Földi T.*: A tudományos információ és a gazdaságpolitika.

Noha a konferencia méretei és az előadások egyenlőtlen színvonala rendkívül nehézé tett bármiféle áttekintést, úgy tűnik, hogy az információs szakembereket leginkább a szakma gyökeres átalakulása foglalkoztatja. Ez a folyamat igen sokoldalú. Az új információs és telekommunikációs technika megváltoztatta a szakma teljes infrastruktúráját, és ez a folyamat gyorsan halad előre.

Változóban van a szakma funkciója is. Előtérbe kerülnek az információ közvetlen szolgáltatását reprezentáló tevékenységek, szemben a bibliográfiai referáló tevékenységekkel. Az információ mennyiségével szemben a minőség kérdése helyezik a hangsúlyt, ami egyre nagyobb jelentőségű az információs szolgáltatások versenyében. Megváltozóban van a szakma belső szerkezete, a nemzetközi, a nemzeti és helyi hatósugarú információs szervezetek egymáshoz való viszonya. Erősen terjeszkedik az információs üzlet, szemben a hagyományos közületi szektorral. Kiéleződött a fejlett ipari országok és a kevésbé fejlettek közötti kapcsolat és munkamegosztás problémája. Mindezekkel a fejleményekkel a nemzeti információs politikák nem tartanak lépést.

A konferencia anyagát az *Elsevier Kiadó* rövidesen megjelenteti.

Földi Tamás

A FID hírei

A FID 1990 júliusában 19 országból 27 szakértő részvételével sikeres konferenciát rendezett Londonban a nemzeti és regionális információs politikák és programok tárgykörében. A FID terveiben e rendkívül fontos témában szerepel:

- ▶ a kutatások nyilvántartása és támogatása;
- ▶ az információs politikai fejlemények figyelemmel kísérése és az ezzel kapcsolatos publikációs tevékenység;
- ▶ a tagszervezetek támogatása a megfelelő információpolitikai akciókban;
- ▶ együttműködés más nemzetközi szervezetekkel.

Mandátuma lejártával nem kérte újraválasztását a FID Társadalomtudományi Bizottságának elnöke, *Földi Tamás*, aki 12 évig töltötte be ezt a tisztséget. A FID elnöke meleg hangú levélben mondott köszönetet eredményes tevékenységéért. Egyidejűleg lemondott

Hegedűs Péter, a bizottság titkára. Ezzel a bizottság működtetése más FID nemzeti tag feladatává válik.

A FID Magyar Nemzeti Bizottság titkári tiszte megüresedett. Az új titkár személyéről még folynak a tárgyalások.

A FID új elnöke, **Ritva Launo** előreláthatólag 1991 januárjában Budapestre látogat. Előadást tart, és megismerkedik a FID iránt érdeklődő hazai szakemberekkel.

– i – s

Könyvtári és Informatikai Kamara = intézményi érdekképviselet

Az önkormányzati szisztéma szerint működő társadalmi rendszer szükséges eleme a szakmai önkormányzatok működése. A könyvtári és információs szakma önkormányzatának jó alapjai alakultak ki már a korábbi rendszerben is, hiszen sok évtizedes hagyományokkal működik a *Magyar Könyvtárosok Egyesülete* mint a szakemberek érdekképviseletével foglalkozó szervezet, és működik a munkavállalók érdekképviseleti szervezete, a szakszervezet.

1990 februárjában a megyei könyvtárak igazgatói úgy ítélték meg a kialakult – változó – helyzetet, hogy az *intézményi* érdekvédelmet is sürgősen artikulálni kell, a beleszólásra formát kell találni, mert sok olyan központi intézkedésről szólnak a hírek, amelyek érintik a könyvtárakat, informatikai intézményeket. Egzisztenciális problémák támadtak az intézmények körül egyrészt a közigazgatás lényegi átalakulása következtében, másrészt a finanszírozási rendszer megváltoztatása és az állam költségvetési hiányának egyúttáthatásaként a könyvtárak rendszerkénti működésének fedezete egyelőre lóg a levegőben. Biztosítani kell az érdekek képviseletét a központi döntések meghozatala során.

A korábbi – eredetileg a Művelődési Minisztérium kezdeményezésére létrejött – különböző igazgatói tanácsok az adott körülmények között ugyan képviselték az intézmények érdekeit, de az új körülmények között nagyobb jelentőséget kapott az önkéntesség és a saját felelősség. Ezért döntöttek a *megyei könyvtárak igazgatói* a Könyvtári és Informatikai Kamara megalakítása mellett. A Kamara célját a könyvtárak és informatikai intézmények érdekeinek önálló képviseletében és védelmében határozták meg, egyúttal döntöttek a *Magyar Kulturális Kamarához* történő csatlakozás szándékáról, a titkársági teendők ellátására pedig a *Könyvtártudományi és Módszertani Központot* kérték föl. Azonnal csatlakozásra szólították föl a könyvtári rendszerben központi feladatokat ellátó könyvtárakat, a koordinációs és hálózati központokat, a nagyobb szakkönyvtárakat, az egyetemi és főiskolai könyvtárakat, valamint a városi könyvtárakat. A csatlakozások folytán az intézmények típusa szerint négy tagozat kezdte meg működését: a megyei könyvtári tagozat, a városi könyvtári tagozat,

a munkahelyi könyvtári tagozat (egyelőre csak a központi könyvtári tagokkal), a tudományos és szakkönyvtári tagozat. A Kamara egyelőre a megyei könyvtárak által elfogadott ideiglenes alapszabály szerint működik, folyik az új alapszabály és a közgyűlés előkészítése.

A tagozatok első ülésükön képviselőket választottak, akiket komoly döntési hatáskörrel ruháztak fel. A kamarai működés hatékonyságát szolgáló alapelv-ként fogadták el, hogy a tagozati döntés kamarai állásfoglalásként jelenhet meg akkor is, ha témája csak a tagozat tagjait érinti. A könyvtárak több típusát érintő kérdésekben a képviselők egyeztetéssel alakítják ki a kamarai állásfoglalást, természetesen a tagok véleményének, szándékának megfelelően. Az adott helyzetben azt is a képviselő dönti el, hogy tagozati ülést hív-e össze a tagok véleményének megismerésére, vagy más módot alkalmaz (telefon, telefax stb.), vállalva természetesen a döntés felelősségét. Mindegyik tagozat elfogadta, hogy a közgyűlés megtartásáig a megyei könyvtári tagozat képviselője, **Szita Ferenc**, a Somogy Megyei Könyvtár igazgatója tekintendő a Kamara ideiglenes elnökének.

A Kamara létezésének rövid ideje alatt igen tevékenyen működött, bekapcsolódott a törvények előkészítő munkálataiba, javaslataival az érintett miniszterekhez és a parlament bizottságaihoz fordult, élt a Magyar Kulturális Kamara működéséből adódó képviseleti lehetőségekkel. A központi szintű érdekképviseleti tennivalók mellett a kamarai tagok költségvetési normaszámítással készültek föl a finanszírozási, költségvetési vitákra, és a helyi önkormányzatok számára készült, könyvtári minimumra tett kamarai javaslat alapján ki-ki saját helyi érdekképviselejeként kereste meg a képviselőtestületet vagy a polgármestert. Most folyik az első közös szakmai állásfoglalás kialakítására irányuló egyeztetési munka a Magyar Könyvtárosok Egyesületével. Ennek a sikere nagy lépés lesz a szakmai önkormányzat működése irányába.

Kenyéri Katalin
(OSZK–KMK)